

De Tronk - 3 juli 2011

Als iemand gestorven is, bestaat in de katholieke traditie de gewoonte om te bidden voor haar of zijn zielenrust. De gedachte is dat bij het sterven de ziel van het lichaam gescheiden wordt. De ziel zou na de dood kunnen gaan zwerven en we bidden dat de overledene rust mag vinden. Maar zielenrust is niet alleen iets voor ná de dood. Zoiets wil ik ook nu, in mijn leven nu ervaren.

Is het in onze tijd moeilijker om rust voor je ziel te vinden dan vroeger?

Velen klagen erover: ik kan het tegenwoordig allemaal niet meer bijbenen. Het tempo in onze samenleving is zo hoog. Het nieuws van vanmorgen is vanmiddag al oud. De ene hype wisselt de andere af. We doen zoveel indrukken op en de op dit moment beschikbare media zoals radio, televisie, mobiel, internet, i-pad, versterken de intensiteit van onze indrukken alleen maar. En wie zou daar niet moe van worden? Ook in je werk worden steeds hogere eisen gesteld. Klussen moeten liever gisteren af dan vandaag. Er moet steeds meer gepresteerd worden, in bedrijven en op scholen. En zo jagen we maar door van de ene dag in de andere. Wie is nooit eens gestrest? Hoe kun je in onze haastige hectische wereld nog rust vinden voor je ziel?

“Kom, ik zal je rust geven”, zegt Jezus, “neem mijn juk op en kom bij mij in de leer”.

Je ziet het nog maar zelden: een juk. In onze streken is het een stuk antiek, dat aan de muur hangt. Enkelen van ons kennen misschien nog het liedje: Twee emmertjes water halen, twee emmertjes pompen. Maar eens was het juk bij ons een alledaagse werkelijkheid: boeren met hun melkammers. Nu is het iets uit een andere wereld.

In sommige landen is het nog steeds een alledaagse werkelijkheid. Je ziet het soms op TV: een zwiepende draagstok met zware lasten, gedragen door Chinezen of andere oosterlingen. Je staat verbaasd met hoeveel gratie deze kleine en tengeren mensen zulke lasten kunnen sjouwen.

Het meest gebruikt is misschien nog het juk voor dieren. Ossen en ezels krijgen een balk opgelegd om ze samen een kar of een ploeg te laten trekken. In de oudheid kregen ook krijgsgevangenen een juk op hun schouders om ze te doen werken als slaven. Het juk werd een symbool van onderworpenheid, van slavernij en hard ezelen en ploeteren. Iemand een juk opleggen betekende iemand onderwerpen of onderhorig maken. Het betekende dat een heerser of een rijk man zeggingsmacht kreeg over een ander mens.

Er is een oud verhaal uit Mesopotamië dat vertelt dat de goden in het verre verleden het moe werden om te werken. Ze schiepen de mensen om voor hen te werken: de mens als werkdier van de kosmos. Door moeizame arbeid maken mensen het mogelijk dat de goden kunnen rusten en een gemakkelijk leven leiden. Goden legden de mensen een juk op. Het verhaal is een afspiegeling van hetgeen zich in de maatschappij van die tijd afspeelde tussen machtigen en kleine mensen.

Heel anders is het verhaal van de bijbel. Bij de God van Israël wordt de mens geschapen niet om voor God te werken, maar om de aarde te bewerken voor zichzelf, om de aarde te beheren. De bijbel ziet niet het werk als de bestemming van de mensen, maar de rust. God zelf gaf daarin het voorbeeld. Na het scheppingswerk rustte Hij op de zevende dag, de sabbat. Hij gaf zijn volk een wet dat mensen en dieren moeten rusten op sabbat. “Opdat uw rund en ezel zullen rusten, en de zoon van uw slavin, en de vreemdeling tot rust komen”. De God van Israël legt zijn volk geen juk op. Hij geeft wel regels, maar die zijn er niet voor Gods belang, alleen voor het welzijn van de mens.

In de tijd van Jezus noemde men Gods wet, de Thora, soms 'het juk van Gods koninkrijk'.

Het juk op zich nemen betekent dan Gods richtlijnen nakomen. Maar Schriftgeleerden en Farizeeën hadden dat vaak zo moeilijk gemaakt, dat eenvoudige mensen de regels niet eens kenden, laat staan dat zij ze konden onderhouden.

In deze situatie zegt Jezus: Mijn juk is zacht, en mijn last is licht. Het is ook voor gewone, ongeletterde mensen te dragen. Jezus is geen machthebber die met geweld mensen een juk oplegt. "Ik ben zachtmoedig en bescheiden", zegt hij. Hij is iemand die mensen ruimte geeft en zijn koningschap zoekt in dienstbaarheid. Hij trekt niet op een paard naar Jeruzalem, maar op een ezel. Paarden zijn er voor de oorlog, voor de krijgsmachten, ezels voor het werk van alledag en de terugkeer naar huis als de avond valt en het werk gedaan is. Een ezel is het meest dienstbare dier dat er bestaat. Het brengt met zijn voorzichtige hoeven mensen en lasten veilig langs gevaarlijke bergpaden. De ezel betekent het einde van alle competitie om de macht, om de eerste te zijn, de slimste, de sterkste. Een ezel zegt ons dat het geweld niet het laatste woord heeft. Het paard, symbool van de militaire macht en het geweld, hielp nooit mee aan de bouw van een huis, de ezel wel.

Jezus zegt niet: Ik zal jullie juk wegnemen. Niet: Ik zal zorgen dat je geen leed en geen lasten meer hebt. Een juk hoort bij het mensenbestaan. Maar het juk van Jezus is menselijk en te dragen. Een juk dient om een last evenwichtig te verdelen en zo dragelijk mogelijk te maken. Een goed juk is aangepast aan de schouders van de drager. Het moet zacht zijn, dat wil zeggen van binnen bekleed met lappen, zoals boeren soms doen bij het juk van hun trekdieren, zodat het nergens schuurt of knelt. Zo'n juk legt Jezus mensen op, omdat hij zelf een zachtmoedig en bescheiden mens was. "Neem mijn juk op", zegt hij. Hij bedoelt: "Neem mijn manier van zien en handelen over". Laat je leven bepalen door de liefde voor God en de mensen.

Laat anderen niet onder een juk doorgaan.

Probeer het juk en de last van anderen te verlichten.

Laat je niet opjagen door de competitie om méér: meer macht, meer aanzien, meer geld.

Doe niet vanuit de hoogte. Besef dat alle mensen gelijke rechten hebben.

Dát brengt rust, dát brengt vrede, dát verjaagt de stress.

In de tijd van Jezus noemde men iemand die hetzelfde lot had ondergaan als jij, iemand die nauw met je had samengewerkt, je collega om zo te zeggen, een 'jukgenoot'. Samen met hem of haar had je één span gevormd, onder hetzelfde juk gelopen.

"Neem mijn juk op", zegt Jezus. Misschien vraagt hij wel om zijn jukgenoot te worden, met hem één span te vormen.

Een joodse leraar zei eens: "Iemand had twee koeien, een sterke en een zwakke. Hij legt het juk op hen, maar de sterke trekt harder dan de zwakke, maar het juk verdeelt de last. De sterke draagt voor de zwakke mee onderweg. Zo kunnen ook mensen doen".

"Neem mijn juk op", zegt Jezus. We mogen jukgenoten worden van Jezus, samen met hem een span vormen en ons dus ook aan hem optrekken. Deze gedachte kan ons juk zacht en licht maken. Solidariteit en liefde maken een last lichter en minder knellend.

"En als je niet het hele juk van de Heer kunt dragen", zo zeiden de oude christenen, "doe dan wat je kunt". Moge het zo zijn.